

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, УПРАВЛІННЯ
І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
і контрольні завдання до виконання практичних занять
з дисципліни ЦІНОУТВОРЕННЯ

для студентів	2 курсу 1 курсу за скороченим терміном навчання
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
спеціальності	051 – Економіка
освітньо-професійної програми	Економіка підприємства і бізнес-аналітика
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Методичні рекомендації і контрольні завдання до виконання практичних занять з дисципліни «Ціноутворення» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 051 – Економіка.

РОЗРОБНИКИ: Мєшкова-Кравченко Н.В., старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки.

Рецензент: Олійник Н.М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № __1__ від «__02__» ____09____2024 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 55/031-04.09.2024

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Ціноутворення» є вибірковою компонентою підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Метою навчальної дисципліни «Ціноутворення» є формування розуміння основних засад розрахунку цін, аналізу ціноутворюючих чинників, здатності приймати рішення щодо розробки цінової політики та стратегії підприємства.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

1. Розуміння сутності цін та процесу ціноутворення.
2. Здатність формувати ціни на продукцію, товари, роботи, послуги;
3. Здатність використовувати законодавчі та нормативні акти, які регламентують процес ціноутворення на підприємстві
4. Здатність обґрунтовувати економічні рішення в сфері ціноутворення із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

1. Набути теоретичні знання щодо основ ціноутворення;
2. Уміти формувати ціни на продукцію, товари, роботи, послуги;
3. Використовувати законодавчі та нормативні акти, що регламентують процес ціноутворення на підприємствах;
4. Уміти обирати методи ціноутворення в залежності від умов, сфери і цілей діяльності підприємства;
5. Передбачати та оцінювати вплив ціноутворюючих факторів на результати діяльності підприємства

Оскільки лекції, як форма навчання, забезпечують в основному передачу лише знань засвоюваного предмету, вони повинні раціонально поєднуватися з різними видами практичних занять, на яких слід закріплювати, розширювати й поглиблювати одержувані на лекціях знання і виробляти вміння та навички практичної діяльності, а також контролювати хід засвоєння студентами навчального матеріалу, забезпечуючи тим самим зворотній зв'язок викладача зі студентом.

Розроблена робоча програма з дисципліни «Ціноутворення» передбачає, крім лекцій, проведення практичних занять: розгляд теоретичних проблем курсу, рішення практичних завдань, розгляд конкретних ситуацій, з метою формування у студентів вмінь формулювати своє бачення вирішення проблеми на основі вивчення та критичного аналізу різних точок зору вчених та практиків, навичок виконання економічних розрахунків, проведення аналітичної і дослідницької роботи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Ціна, а точніше, ціни, вся їх сукупність являють собою не тільки індивідуальну, особисту, а й суспільну, соціальну категорію. Вони регулюють як окрему купівлю і продаж товарів споживачам, так і економічні процеси загалом, включаючи виробництво, розподіл товарів, обмін або споживання благ, надання послуг.

МЕТА заняття – розглянути сутність категорій ціни, ціноутворення та ознайомитися з концепціями ціноутворення.

Структура заняття:

1. Опитування по запропонованим запитанням.
2. Тестування за темою 1

Питання, що підлягають розгляду:

1. Ціна як інструмент економіки.
2. Суть процесу ціноутворення.
3. Основні концепції ціноутворення

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Ціна як інструмент економіки.
2. Суть процесу ціноутворення.
3. Основні концепції ціноутворення

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 1 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань

Рекомендована література: [1, с.8-15, 32-56], [2, с.7-22], [3, с.11-12], [4, с.7-8]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2, 3

ВИДИ ТА СКЛАД ЦІН

Для правильного проведення цінової політики необхідно враховувати, що існує система цін і в кожному конкретному випадку потрібно застосувати саме ті ціни, які дозволять отримати необхідний результат.

МЕТА заняття – розглянути види цін, склад та структуру ціни

Структура заняття 2 :

1. Опитування по запропонованим запитанням.
2. Рішення типових завдань.
3. Тестування та рішення завдань за темою 2

Питання, що підлягають розгляду:

1. Види цін залежно від типу ринку.
2. Система цін в умовах ринку.
3. Склад та структура ціни.

Структура заняття 3:

1. Рішення типових завдань.
2. Тестування та рішення завдань за темою 2

Типові завдання

Завдання 1

Повна собівартість одиниці продукції - 2000 грн. Рівень рентабельності даного виробу 24%. Ставка акцизного податку – 30%. Податок на додану вартість (ПДВ) – 20%

Торговельна надбавка – 15% до відпускної ціни з ПДВ. Розрахувати роздрібну ціну товару.

Завдання 2

Роздрібна ціна виробу – 30 грн., торговельна надбавка – 20% ціни посередника, посередницька надбавка – 5% відпускної ціни виробника, ПДВ–20%. Визначити прибуток у ціні виробника, якщо собівартість виробу становить 10 грн.

Завдання 3

Відпускна ціна виробника – 60 грн., ставка акцизного податку – 10%, ПДВ -20%. Визначити собівартість виробу, яка забезпечить виробникові 30% рівень рентабельності продукції.

Завдання 4

Собівартість дорівнює 405 грн. од. Вільна відпускна ціна з ПДВ становить 700 грн, ПДВ – 20%, ставка акцизу – 15%. Визначити структуру ціни.

Завдання 5

Витрати на виробництво і реалізацію одного виробу, що випускається на вітчизняному підприємстві складають 50 грн. Рентабельність 40 %. Витрати і прибуток підприємства оптової торгівлі складають 10 грн, а роздрібною торгівлі – 15 грн з розрахунку на один виріб. Визначите роздрібну ціну виробу.

Завдання 6

Підприємство «Орфей» є багатoproфільною компанією, що має власне виробництво, мережу магазинів і здійснює перепродаж товарів інших виробників. В асортименті компанії є товари А, Б і В, ціни яких підлягають державному регулюванню. Не маючи впливу на формування цін продажу товарів, компанія має покращити свої фінансові показники шляхом визначення прийнятних рівнів окремих складників ціни.

Товар А. Роздрібна ціна товару – 12 грн. з ПДВ, заплановані транспортно-заготівельні витрати компанії – 8 % від ціни закупівлі без ПДВ, прийнятна торговельна націнка – 15 % до собівартості закуплених товарів.

Необхідно визначити, за якою ціною компанія «Орфей» може закупити товар А, щоб отримати бажаний прибуток.

Товар Б. Цей товар є підакцизним, до того ж держава встановлює ціну його продажу на рівні 842 грн.

Необхідно визначити вільну відпускну ціну виробництва, якщо ПДВ складає 20 %, а акцизний податок – 15 %.

Товар В. Регульована ціна продажу цього товару в роздрібній мережі магазинів компанії становить 20 грн. Товар В закуповують у виробника за 15 грн., торговельна надбавка становить 5 грн.

Необхідно визначити, якими мають бути максимальні витрати обігу фірми «Орфей», щоб вона могла отримати бажану 25 %-у рентабельність.

Завдання 7

Виробнича собівартість одиниці товару – 50 грн., рентабельність виробництва – 15 % до витрат, ПДВ – 20 %. Продукцію доставляють п'ятьом гуртовим організаціям, розташованим у різних населених пунктах регіону, інформацію про які подано в табл. 1.

Таблиця 1.

Показники	Дані про споживачів продукції				
	Споживачі				
	1	2	3	4	5
Відстань від складу виробника до споживача, км	16	80	120	180	250
Обсяг продажу, од.	5000	9000	8000	14000	13000
Загальні витрати на доставку від складу виробника до споживача (з ПДВ), грн.	10000	58500	72000	196000	260000

Підприємство-виробник має декілька варіантів встановлення відпускної ціни.

Варіант 1 – установа ціни у місці виробництва продукції, за якої кожен покупець сплачує транспортування товару власними коштами.

Варіант 2 – установа ціни для кожного покупця індивідуальних ціл, які враховують індивідуальні транспортні витрати залежно від відстані постачання.

Варіант 3 – установа єдиної ціни для всіх покупців, незалежно від місцезнаходження.

Варіант 4 – установа зональних ціл.

Визначити відпускну ціну підприємства-виробника за кожним варіантом.

Завдання 8

Фірма-виробник отримала замовлення на виробництво устаткування (турбогенератора) і його постачання через рік. У договорі (контракті) передбачено використання ковзної ціни. Базова ціна – 1 000 000 грн. за 1 од. Статті витрат, що змінюються, такі: заробітна плата з відрахуваннями на соціальні заходи – 300 тис. грн./од.; витрати на основні матеріали – 200 тис. грн./од. Разом витрати – 800 тис. грн./од. За рік ціни на матеріали зросли на 10 %, ставки заробітної плати – на 5 %.

Визначити остаточний варіант ціни турбогенератора методом ковзного ціноутворення.

Методичні рекомендації

Роздрібна ціна									
Відпускна ціна посередника						Торговельна надбавка (ТН)			
Відпускна ціна виробника				Посередницька надбавка (ПН)		Витрати роздрібної торгівлі	Прибуток торгівлі	Податок на додану вартість (ПДВ)	
Ціна виробника продукції		Акцизний податок (А)	Податок на додану вартість (ПДВ)	Витрати посередника	Прибуток посередника				Податок на додану вартість (ПДВ)
Собівартість (С)	Прибуток (П)								

Рис.1. Формування ціни товарів внутрішніх виробників

Ковзну ціну визначають за формулою:

$$Ц_1 = Ц_0 \times (A \times \frac{a_1}{a_0} + B \times \frac{b_1}{b_0} + C)$$

де $Ц_0$, $Ц_1$ – відповідно базова й остаточна ціна;

A , B , C – частка вартості в ціні відповідно матеріальних витрат, заробітної плати, інших витрат;

a_0 , a_1 – індекси цін на матеріали відповідно в базовому періоді і за період ковзання цін на матеріали;

b_0 , b_1 – індекси заробітної плати відповідно в базовому періоді і за період ковзання цін на зарплаті.

Для розрахунку коефіцієнтів a_1 і b_1 побудувати графік ковзання ціни турбогенератора за відповідними елементами витрат. Індекси розраховують як середньоарифметичну величину.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Види цін залежно від типу ринку.
2. Система цін в умовах ринку.
3. Склад та структура ціни.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 2 (максимально – 2 бали), рішення задач (максимально – 3 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1, с.16-31, 58-64, 73-92, 263-282], [2, с.37, 44-50], [3, с.16-17, 21-26, 30-32, 40-48]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЦІНОУТВОРЕННЯ

Фактори цінової політики доцільно вивчати у двох аспектах: зовнішні (фактори попиту, конкуренцію, державне регулювання, учасників каналів товароруку та ін.); внутрішні (фактори пропозиції)

МЕТА заняття – окреслити чинники, які впливають на ціноутворення, розглянути формування ціни на основі витрат.

Структура заняття :

3. Опитування по запропонованим запитанням.
4. Рішення типових завдань.
5. Тестування за темою 3

Питання, що підлягають розгляду:

1. Система факторів ціноутворення.
2. Витрати виробництва як основа формування ціни.
3. Чинники, що впливають на цінову чутливість споживачів

Типові завдання

Завдання 1

Підприємство виготовляє два види товарів. Дані про формування витрат наведені в таблиці. За наведеними в таблиці даними, розподілити загальновиробничі витрати за видами продукції, якщо за базу розподілу прийнято прямі витрати на оплату праці, обсяг виробів. Визначити повну собівартість окремих видів продукції в залежності від вибору бази розподілу загальновиробничих витрат.

Таблиця 1.1

Вихідні дані формування собівартості продукції

Показники	Товар А	Товар Б	Всього
1. Кількість виробів, тис. шт.	5	20	
Витрати підприємства			
1. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
1.1.прямі матеріальні витрати	5640,5	19455,75	
1.2.прямі витрати на оплату праці	2100	3150	
1.3.відрахування на соціальні заходи	829,5	1244,25	
1.4. інші прямі витрати	5600	4500	
1.5.загальновиробничі витрати			3100
2.Адміністративні витрати	1200	1520	
3. Витрати на збут	563	152	
4. Інші операційні витрати	70	125	

Методичні рекомендації

Таблиця 1.2

Формування собівартості продукції з використанням методики розподілу загальновиробничих витрат

Показники	Товар А	Товар Б	Всього
Кількість виробів, тис. шт.	5	20	25
Витрати підприємства			
1. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
- загальновиробничі витрати пропорційно прямим витратам на оплату праці).			
- загальновиробничі витрати пропорційно обсягові випуску			
1.1.прямі матеріальні витрати			
1.2.прямі витрати на оплату праці			
1.3.відрахування на соціальні заходи			
1.4. інші прямі витрати			
1.5.загальновиробничі витрати			
- пропорційно прямим витратам на оплату праці			

- пропорційно обсягові випуску			
2.Адміністративні витрати			
3. Витрати на збут			
4. Інші операційні витрати			
Повна собівартість (загальновиробничі витрати пропорційно прямим витратам на оплату праці), тис. грн.			
Повна собівартість одиниці продукції, грн.			
Повна собівартість (загальновиробничі витрати пропорційно обсягові випуску), тис. грн.			
Повна собівартість одиниці продукції, грн.			
Розподіл загальновиробничих витрат, тис. грн.			
- пропорційно прямим витратам на оплату праці			
коефіцієнт розподілу загальновиробничих витрат			
загальновиробничі витрати			
- пропорційно обсягові випуску			
коефіцієнт розподілу загальновиробничих витрат			
загальновиробничі витрати			

Завдання 2.

На підприємстві виробляють три види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 15% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: заробітній платі виробничих робітників; витратам на матеріали; змінним витратам.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Виріб В	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	10000	20000	5000	35000
2. Змінні витрати, усього, грн.,	20100	42000	20500	82600
у т.ч. – на заробітну плату виробничих робітників	3500	8000	12000	23500
- на матеріали	16600	34000	8500	59100
3. Загальні постійні витрати, грн				55000

Методичні рекомендації

Показники	Виріб А	Виріб Б	Виріб В	Усього
4. Постійні витрати, грн.				
а) розподіл пропорційно заробітній платі виробничих робітників				

б) розподіл пропорційно витратам на матеріали				
в) розподіл пропорційно змінним витратам				
5. Повна собівартість, грн.				
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі виробничих робітників				
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали				
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам				
6. Повна собівартість одиниці продукції, грн.				
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі виробничих робітників				
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали				
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам				
7. Прибуток на одиницю продукції, грн.				
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі виробничих робітників				
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали				
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам				
8. Ціна одиниці продукції, грн.				
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі виробничих робітників				
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали				
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам				
9. Відхилення максимального значення ціни товару від мінімального, %				

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Система факторів ціноутворення.
2. Витрати виробництва як основа формування ціни.
3. Чинники, що впливають на цінову чутливість споживачів

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 3 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), виконання індивідуальної роботи 1 (максимально - 10 балів), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1,с.65-72, 106-122], [2, с.38-43], [3, с.17-21], [4, с.9-11, 24]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5, 6

МЕТОДИ ЦІНОУТВОРЕННЯ

У ринкових умовах ціна встановлюється підприємством самостійно, а процес ціноутворення може бути орієнтований на витрати підприємства, на ринкову ситуацію, що постійно змінюється в залежності від дій конкурентів та поведінки споживачів. При визначенні рівня ціни продукції підприємство застосовує різні методи ціноутворення.

МЕТА заняття – розглянути особливості витратних, ринкових, нормативно-параметричних методів ціноутворення

Структура заняття 5:

1. Опитування по запропонованим запитанням.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Класифікація методів ціноутворення.
2. Витратні підходи. Ринкові методи.
3. Нормативно-параметричні методи.

Структура заняття 6:

1. Рішення типових завдань.
2. Тестування за темою 4

Типові завдання

Завдання 1

Визначити граничну, технічну і цільову ціну на основі витрат на виробництво та реалізацію продукції.

Вихідні дані:

на один виріб (змінні), грн.:

- 1) витрати сировини та основних матеріалів – 45;
- 2) заробітна плата основних робочих – 150;
- 3) нарахування єдиного соціального внеску – ?;
- 4) вартість електроенергії на технологічні цілі – 20;
- 5) змащувальні масла для очищення устаткування – 15;

за місяць (постійні), тис. грн.:

- 1) заробітна плата підсобних робітників з обслуговування устаткування – 50,8;
- 2) заробітна плата керівного та адміністративного персоналу – 147,0;

- 3) вартість оренди виробничого приміщення – 179,0;
 4) транспортні витрати – 65,0;
 Випуск продукції за місяць, одиниць – 16 000;
 Планова рентабельність (у відсотках до повної собівартості) – 15 %.

Методичні рекомендації

Гранична ціна – на рівні змінних витрат, технічна ціна – на рівні повних витрат, цільова ціна – з урахуванням прибутку

Завдання 1

Відомо таку інформацію про компанію, що виготовляє тканину:

1. Виробнича потужність у місяць – 200 тис. погонних метрів.
2. Умовно-змінні витрати – 27,2 грн. / п. м.
3. Умовно-постійні витрати – 970 тис. грн./місяць.
4. Об'єм цільового прибутку – 620 тис. грн./місяць.

Попередні дослідження ринку показали, що продукція матиме попит за ціною не вище 44 грн. за погонний метр.

Розглянути декілька варіантів цін для здобуття цільового прибутку за умов 25 %, 50 % і повного завантаження виробничих потужностей.

Методичні рекомендації

Поставлене завдання вирішують шляхом розрахунку беззбиткових об'ємів за умови різних цін і побудови графіків беззбитковості.

Завдання 3

Розрахувати ціну амортизатора.

Фірма планує розробити нову модель амортизатора, що має такі характеристики:

- витрата масла – 5,3 кг;
 вага – 8,6 кг;
 безпечність – 9 балів;
 зовнішній вигляд – 5 балів;
 надійність – 0,9 коефіцієнт.

Розрахунки здійснити з урахуванням аналогічних характеристик моделей амортизаторів, які випускають фірми-конкуренти (табл. 1).

Таблиця 1.

Характеристика амортизаторів фірм-конкурентів

Характеристики	Варіанти моделей амортизатора			Коефіцієнти вагомості характеристики
	Модель 1	Модель 2	Модель 3	
Витрата масла, кг	8,42	4,8	6,69	0,27
Вага, кг	9,7	6,2	6,0	0,1
Безпечність, бали	8	7	7	0,3
Зовнішній вигляд, бали	4	9	7	0,13
Надійність, коефіцієнт	0,96	0,81	0,9	0,2
Ціна, г.о.	17,56	9,95	14,47	

Методичні рекомендації

Для визначення ціни амортизатора слід послідовно визначити:

1. Кількість балів за кожною характеристикою для 1 – 3 моделей амортизаторів за формулою:

$$B_{ij} = \frac{P_{ij}}{P_{ic}} \times 10$$

де B_{ij} – кількість балів за i -ю характеристикою j -го амортизатора;

P_{ij} – значення i -ї характеристики j -го амортизатора;

P_{ic} – значення i -ї характеристики амортизатора прийнятого за стандарт (найкраще значення кожної характеристики).

2. Інтегральне оцінювання якості кожного амортизатора (I_{kj}) за формулою:

$$I_{kj} = \sum K_{vi} \times B_{ij}$$

де K_{vi} – коефіцієнт вагомості i -ї характеристики

2. Середній ціннісний множник за формулою:

$$C_{mсер} = \frac{\sum C_j / I_{kj}}{n}$$

де $C_{mсер}$ - середній ціннісний множник за амортизаторами, г. о.;

C_j - ціна j -го амортизатора, г. о.;

N - кількість моделей амортизаторів, що беруть участь у розрахунках (у цьому випадку $n = 3$).

3. Ціну нового амортизатора (C_n) розраховують за формулою:

$$C_n = C_{mсер} \times I_{kn}$$

де I_{kn} - інтегральна оцінка якості нового амортизатора.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Класифікація методів ціноутворення.
2. Витратні підходи. Ринкові методи.
3. Нормативно-параметричні методи.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 2 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1, с.176-262, 55-69], [2, с.52-64], [3, с.26-29], [4, с.24-28]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

РУБІЖНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА 1

Виконання рубіжної контрольної роботи (максимальна кількість балів 25)

Рекомендована література: [21]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8, 9

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Стратегія ціноутворення повинна мати всю сукупність характеристик сучасних стратегічних підходів і охоплювати всі ринково-функціональні рівні організації. Стратегія ціноутворення розглядається як сукупність принципів, критеріїв і процедур, використовуваних підприємством при встановленні та корегуванні цін на продукцію, яка пов'язана із системою стратегічного менеджменту.

МЕТА заняття – розглянути стратегії ціноутворення залежно від рівня цін, від характеристик покупців, від рівня конкуренції.

Структура заняття 8:

Опитування по запропонованим запитанням.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Класифікація цінових стратегій залежно від рівня цін.
2. Види цінових стратегій залежно від характеристик покупців.
3. Види цінових стратегій залежно від рівня конкуренції.
4. Цінові стратегії на основі матриці «ціна-якість».
5. Оцінювання і вибір цінової стратегії підприємства.

Структура заняття 9 :

1. Рішення типових завдань.
2. Тестування за темою 5

Типові завдання

Завдання

В умовах конкуренції торговельне об'єднання понизило ціну на товар з 45 до 42 грн. Обсяг продажів зріс з 64 200 до 66 100 штук.

Необхідно намітити подальшу цінову стратегію, розглянувши такі варіанти:

- а) зменшення ціни товару на 5 % (відносно 42 грн.);
- б) збереження рівня ціни (42 грн.);
- в) призначення старої ціни (45 грн.);
- г) збільшення ціни до 50 грн.

Методичні рекомендації

Вирішення завдання необхідно здійснити на основі розрахунку еластичності попиту за ціною за даним виробом та виручкою від реалізації товару (без ПДВ) за кожним варіантом.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Класифікація цінових стратегій залежно від рівня цін.
2. Види цінових стратегій залежно від характеристик покупців.
3. Види цінових стратегій залежно від рівня конкуренції.
4. Цінові стратегії на основі матриці «ціна-якість».
5. Оцінювання і вибір цінової стратегії підприємства.

Домашнє завдання. Виконання індивідуальної роботи 2. Вибір цінової стратегії.
[20]

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 5 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), виконання індивідуальної роботи 1 (максимально - 8 балів), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1,с.93-142], [2, с.85-87], [3, с.35-40]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10, 11, 12

ЦІНОУТВОРЕННЯ У РІЗНИХ СФЕРАХ

Кожна із сфер діяльності має особливості щодо ціноутворення. Для визначення обґрунтованої ціни потрібно враховувати саме ті фактори, які в найбільшій мірі впливають на формування цін у конкретній сфері і застосовувати відповідні методики ціноутворення.

МЕТА заняття – розглянути особливості ціноутворення у різних сферах діяльності

Структура заняття 10:

3. Опитування по запропонованим запитанням.
4. Рішення типових завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Ціноутворення в промисловості.
2. Ціноутворення на ринку споживчих товарів.

Структура заняття 11:

1. Опитування по запропонованим запитанням.
2. Рішення типових завдань.

Питання, що підлягають розгляду:

1. Ціноутворення на ринку транспортних послуг.
2. Тарифи на комунальні послуги.

Структура заняття 12 :

1. Опитування по запропонованим запитанням.
2. Рішення типових завдань.
3. Тестування за темою 6

Питання, що підлягають розгляду:

1. Ціноутворення в сільському господарстві.

Типові задачі

Завдання 1

Ціна перукарської послуги в салоні «Красуня» складає 100 грн., її рентабельність 30 %. Обслуговується 210 осіб за місяць. Економічна ситуація на ринках енергоносіїв

призводить до того, що в країні заплановано з 1-го січня наступного року підвищити ціни на електроенергію. Очікується зростання витрат на 15 %.

Необхідно: визначити ціну, яка збереже в наступному році досягнутий прибуток. Проаналізувати, як підвищення ціни позначиться на кон'юктурі ринку перукарських послуг, якщо коефіцієнт еластичності попиту за ціною складає -1,2.

Методичні рекомендації

У завданні необхідно розрахувати нові витрати, що формують собівартість послуги; ціну та кількість клієнтів, яких необхідно обслужити в цих умовах. Провести аналіз можливого попиту, який може скластися під час зміни кон'юктури на ринку перукарських послуг.

Завдання 2

Підприємство здійснює ремонт телевізорів усіх марок. Ціна послуги встановлюється на підставі вартості часу та матеріалів. Нижче наведено бюджетні дані на наступний рік:

- погодинна ставка оплати праці, гр. од. – 64;
- річний бюджет часу, годин – 12000;
- витрати матеріалів на рік, гр. од. – 50000;
- річні накладні витрати, гр. од.:
 - 1) придбання та зберігання матеріалів, гр. од. – 5000;
 - 2) інші, гр. од. – 216000.

Прибуток у ціні послуги становить 1,20 гр. од. на годину. Підприємство отримало замовлення від фірми, яка є власником готельних комплексів. Замовлення передбачає 200 годин праці й використання матеріалів на суму 800 гр. од.

Необхідно визначити ціну отриманого замовлення.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Ціноутворення в промисловості.
2. Ціноутворення на ринку споживчих товарів.
3. Ціноутворення на ринку транспортних послуг.
4. Тарифи на комунальні послуги.
5. Ціноутворення в сільському господарстві.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 6 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1, с.283-409], [2, с.104-119], [3, с.50-72]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13

ЦІНОУТВОРЕННЯ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На зовнішньому ринку ціноутворення має свої особливості. Зокрема, ціни поділяють на світові, ціни певних ринків, контрактні, ціни базисних умов постачання, експортні, імпортні.

МЕТА заняття – розглянути особливості ціноутворення у зовнішньоекономічній діяльності

Структура заняття :

1. Опитування по запропонованим запитанням.
2. Рішення типових задач.
3. Тестування та рішення задач за темою 7

Питання, що підлягають розгляду:

1. Види цін, що застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності.
2. Особливості формування цін на експортну та імпорتنу продукцію.
3. Врахування в цінах умов доставки.

Типові задачі

Завдання 1

На територію України ввозиться 30000 пляшок горілки. Об'єм однієї пляшки – 0,5л. міцність горілки – 40%. Розрахувати суму акцизного податку, якщо ставка акцизного податку складає 16 грн. за 1л 100% спирту.

Завдання 2

Підприємство придбало по імпорту товар вартістю 1000 доларів, митний збір – 0,2%, мито – 20%, акцизний податок – 15%, курс НБУ на дату розмитнення 100 доларів США – 900 гривень. Розрахувати акцизний податок.

Методичні рекомендації

Акцизний податок = (вартість по курсу НБУ + митний збір + мито) × ставку акцизного податку

Завдання 3

Визначити продажну ціну на імпортовану продукцію за наданими умовами:

Контрактна вартість товару - 5500 євро

Курс НБУ на день сплати митних платежів - 40,80 грн/євро.

Митний збір за оформлення митної декларації – 0,3%

Сума фрахту 650 євро

Страховання вантажу 100 євро

Мито 25%

Акцизний податок на імпортовану продукцію 10%

ПДВ на імпорт продукції 20%

Питома вага витрат обігу до купівельної ціни 12%

Рентабельність 25%

Методичні рекомендації

Митна вартість = контрактна вартість в національній валюті + витрати обігу + сума фрахту і страхування

Митний збір і мито нараховуються на митну вартість:

митний збір = Митна вартість × Ставка митного збору

мито = Митна вартість × Ставка мита

Акцизний податок = (Митна вартість + Митний збір + Мито) × Ставка акцизного збору

ПДВ = (Митна вартість + Митний збір + Мито + Акцизний збір) × Ставка ПДВ

Сума платежів = Митний збір + Мито + Акцизний збір + ПДВ

Вартість товару після сплати необхідних платежів та з урахуванням рентабельності складе:

Ціна = (Митна вартість + Митний збір + Мито + Акцизний податок + ПДВ) × Рентабельність

Завдання 4

Визначити відпускну ціну виробу без ПДВ, виходячи з витрат, на умовах постачання EXW, FAS, FOB, CFR, CIF.

Вихідні дані для розрахунків:

1. Собівартість виробу 4 000 грн.
2. Прибуток – 25 % до собівартості.
3. Перевезення до залізничної станції 300 грн.
4. Вартість завантаження у вагон 120 грн.
5. Вартість перевезення до порту 500 грн.
6. Вартість завантажувально-розвантажувальних робіт з доставкою товару уздовж борту судна – 255 грн.
7. Вартість доставки товару на борт судна і складування на судні 185 грн.
8. Морський фрахт до порту призначення 0,2 дол. США.
9. Страхування – 3 % до ціни CFR.

Методичні рекомендації

Подані в завданні умови постачання товарів визначають за правилами ІНКОТЕРМС – 2020. При цьому відпускну ціну виробу з урахуванням умов постачання визначають шляхом послідовного додавання до відпускну ціни додаткових витрат, пов'язаних з перевезенням виробу.

Ціна EXW (*Ex Works* / Франко-завод) – усі види ризику і всі витрати з переміщення товару з території продавця до вказаного місця призначення несе покупець.

Ціна FAS (*Free alongside ship* / Вільний біля борту судна) – містить вартість перевезення до порту і розміщення товару біля судна.

Ціна FOB (*Free on board* / Вільний на борту) – додатково містить доставку і розміщення товару на судні.

Ціна CFR (*Cost and Freight* / Вартість і фрахт) – передбачає включення в ціну вартості фрахту.

Ціна CIF (*Cost, Insurance and Freight* / Вартість, страхування, фрахт) – містить вартість страхування вантажу до порту призначення.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Види цін, що застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності.
2. Особливості формування цін на експортну та імпорتنу продукцію.
3. Врахування в цінах умов доставки.

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 7 (максимально – 2 бали), виконання практичного завдання (максимально – 3 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань та рішенні задач.

Рекомендована література: [1, с.7-17, 55-69], [2, с.65-72], [3, с.88-93], [4, с.12-23, 32-35]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Основні принципи встановлення і застосування цін на товари і тарифів на послуги, організації контролю за їх дотриманням на території України визначаються Законом України «Про ціни і ціноутворення» та іншими законодавчими і нормативними документами. Втручання держави в процес ціноутворення здійснюється в таких трьох формах: обмеження рівня ціни, введення податкових платежів з метою вилучення частки доходів у виробників і споживачів, державна підтримка цін через дотації.

МЕТА заняття – розглянути сутність та особливості державного регулювання процесів ціноутворення

Структура заняття:

3. Опитування по запропонованим запитанням.
4. Тестування за темою 8

Питання, що підлягають розгляду:

1. Основні методи державного регулювання цін.
2. Прямі та непрямі методи державного регулювання цін і умов їх застосування.
3. Методи антимонопольного цінового контролю

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми:

1. Основні методи державного регулювання цін.
2. Прямі та непрямі методи державного регулювання цін і умов їх застосування.
3. Методи антимонопольного цінового контролю

Підведення підсумків: оцінюються результати тестування за темою 8 (максимально – 2 бали), опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle (максимально – 1 бал), активність участі в обговоренні питань

Рекомендована література: [1, с.410-446], [2, с.95-103], [3, с.72-88]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15

РУБІЖНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА 2

Виконання рубіжної контрольної роботи (максимальна кількість балів 25)

Рекомендована література: [19]

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна (базова)

1. Ціни і ціноутворення : підручник / за ред. А.В. Непрана, І.А. Дмитрієва. Харків : ПП Іванченка, 2024. 446 с.
2. Матвєєва Н.М., Серьогіна Д.О., Жовтяк Г.А. Ціноутворення ; навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 135 с.
3. Бучнев М.М. Маркетингове ціноутворення : навч. посіб. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 134с.
4. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О., Косенко О.П., Матросова В.О., Кобелєв В.М. Ціноутворення на міжнародному ринку: конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 39 с.

б) додаткова

- 5 Букало Н.А. Маркетингова політика ціноутворення : курс лекцій. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 96 с
- 6 Колесников О.В. Ціноутворення ; навч. посіб, Київ : Центр учбової літератури, 2019. 156с.
- 7 Корієв В.Л., Корецький М.Х., Дадій О.І. Маркетингова цінова політика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с
- 8 Круш П.В. Ціноутворення : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Політехніка, 2019. 291 с.
- 9 Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
- 10 Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи : навч. посіб. Буринь : ПП «Буринська районна друкарня. 2020. 129 с.
- 11 Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с.
- 12 Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 400 с.
- 13 Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- 14 Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
- 15 Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 16 Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007- VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
- 17 Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
- 18 Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.2001 р. № 1023-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
- 19 Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

в) методичні рекомендації

18. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Ціноутворення» для студентів спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Н.В.Мешкова-Кравченко. Хмельницький : ХНТУ, 2024. 10 с.
19. Засоби з контролю якості знань студентів (тести) з дисципліни «Ціноутворення» для студентів спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Н.В.Мешкова-Кравченко. Хмельницький : ХНТУ, 2024. 15 с.